

MINISTERSTWO SKARBU PAŃSTWA

Warszawa, dnia 12 czerwca 2014 r.

Podsekretarz Stanu
Rafał Baniak

MSP/DRiR-GD-561-153/14(DRiR/1641/14)

STAROSTWO POWIATOWE w OSTRZESZKOWIE	
Wpłynęło 18. 06. 2014	
L.dz. 531	II. ZŁOŻENIÓW
skarga (S. wniosek) przedst. (P)	Skierowane

Pan
Lech Janicki

Starosta Ostrzeszowski
Przewodniczący Konwentu Starostów
Województwa Wielkopolskiego

W odpowiedzi na wystąpienie z dnia 24 kwietnia 2014 r., przekazane przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów przy piśmie z dnia 13 maja 2014 r., w sprawie finansowych skutków zwracania przez powiaty majątków uprzednio znacjonalizowanych, działając w porozumieniu z Ministrem Finansów, pragnę wyjaśnić, co następuje.

Minister Skarbu Państwa jest dysponentem państwowego funduszu celowego pn. Fundusz Reprywatyzacji utworzonego i funkcjonującego na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 roku o komercjalizacji i prywatyzacji. Przeznaczeniem tego Funduszu jest finansowanie celów związanych z zaspokajaniem roszczeń byłych właścicieli mienia przejętego przez Skarb Państwa poprzez wypłatę odszkodowań wynikających z prawomocnych wyroków i ugód sądowych oraz ostatecznych decyzji administracyjnych, wydanych w związku z nacjonalizacją mienia. Stosownie do zapisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych większość środków Funduszu Reprywatyzacji znajduje się w zarządzaniu terminowym Ministra Finansów.

Ze środków Funduszu Reprywatyzacji realizowane są wnioski o wypłatę odszkodowań byłym właścicielom znacjonalizowanych nieruchomości lub ich spadkobiercom, przekazywane przez organy reprezentujące Skarb Państwa we właściwym postępowaniu administracyjnym lub sądowym, dotyczącym ustalenia wysokości odszkodowania za bezprawne przejęcie nieruchomości. Odszkodowania te wypłacane są w sytuacjach, w których orzeczono o wystąpieniu nieodwracalnych skutków prawnych uniemożliwiających zwrot mienia w naturze.

W przypadku stwierdzenia przez właściwy organ, że dana nieruchomość nie podpadała pod działanie dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej, spadkobiercy dawnych właścicieli mają prawo ubiegać się o zwrot mienia w naturze przed sądem powszechnym.

W tym miejscu należy przytoczyć opinię Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

z której wynika wprost, że tylko w sytuacji gdy występuje zdarzenie będące źródłem szkody, czyli wydanie wadliwej decyzji o przejęciu mienia przy wystąpieniu nieodwracalnego skutku prawnego uniemożliwiającego zwrot nieruchomości, istnieją podstawy prawne do naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę odszkodowania z rachunku Funduszu Reprywatyzacji.

Reasumując, w przypadku gdy możliwy jest zwrot w naturze własności nieruchomości dawnym właścicielom lub ich następcom prawnym, nie ma prawnych możliwości wykorzystania środków Funduszu Reprywatyzacji.

Co istotne, zwrot w naturze bezprawnie znacjonalizowanej nieruchomości uzależniony jest przede wszystkim od jej aktualnego stanu prawnego. Zgodnie z orzecznictwem sądów komunalizacja mienia nie stanowi przeszkody do zwrotu mienia w naturze. Co do zasady, zwrot nieruchomości nie jest możliwy w sytuacji gdy jej aktualnym właścicielem jest podmiot prywatny.

Jednocześnie należy podkreślić, iż rozstrzygnięcie o zwrocie nieruchomości byłym właścicielom oraz o rozliczeniach finansowych z tym związanych, znajduje się poza kompetencją organów administracji publicznej i nie może podlegać ich ocenie. Właściwość organów administracji w zakresie roszczeń reprywatyzacyjnych sprowadza się do prowadzenia postępowań w przedmiocie oceny legalności konkretnej decyzji o przejęciu mienia oraz decyzji komunalizacyjnej. Sprawy dotyczące zwrotu nieruchomości prowadzone są natomiast przez sądy powszechne w ramach postępowań o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, względnie w sytuacji braku możliwości zwrotu w naturze zasądzane jest stosowne odszkodowanie.

Skutki finansowe zwrotów nieruchomości dotyczą bezpośrednio podmioty władające nieruchomością bez względu na fakt czy są one obecnie we władaniu Skarbu Państwa, samorządu terytorialnego, państwowej osoby prawnej, czy np. spółki prawa handlowego.

Odnosnie wspomnianej nowelizacji ustawy *o komercjalizacji i prywatyzacji* wskazać należy, iż w myśl art. 69 f w/w ustawy w latach 2014-2016 ze środków Funduszu Reprywatyzacji może być udzielona miastu stołecznemu Warszawie dotacja celowa z przeznaczeniem na dofinansowanie wypłaty odszkodowań ustalanych w oparciu o art. 215 ustawy *o gospodarce nieruchomościami*, tj. za nieruchomości przejęte na podstawie dekretu z dnia 26 października 1945 r. *o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy*. W przekazanym stanowisku dotyczącym wystąpienia Pana Przewodniczącego, Minister Finansów zwrócił uwagę, iż przedmiotowy przepis art. 69 f ustawy *o komercjalizacji i prywatyzacji* stanowi podstawę prawną dla dofinansowania ze środków niniejszego Funduszu zadania własnego miasta stołecznego Warszawy, jakim jest realizacja roszczeń byłych właścicieli gruntów warszawskich przejętych przez gminę Warszawa na mocy tzw. „dekretu Bieruta”. Należy zauważyć, iż roszczenia z tytułu przejęcia mienia tzw. „dekretem Bieruta” mają znamiona roszczeń o charakterze reprywatyzacyjnym, tj. wynikają z przejęcia przez państwo własności prywatnej na podstawie aktu generalnego dotyczącego określonej kategorii osób lub mienia oraz bez wypłaty odszkodowania. Zatem środki Funduszu Reprywatyzacji będą przeznaczone na zaspokojenie roszczeń finansowych podmiotów poszkodowanych, które utraciły swoje mienie w wyniku aktów nacjonalizacyjnych władz PRL, a nie kosztów, które ponoszą jednostki samorządu terytorialnego, w związku z unieważnieniem aktów komunalizacyjnych.

Ponadto środki z dotacji przeznaczone są wyłącznie na dofinansowanie odszkodowań na rzecz byłych właścicieli lub ich spadkobierców. Środki te nie mogą być natomiast wykorzystywane przez miasto stołeczne na niwelowanie skutków finansowych w tych przypadkach, w których spełnione zostały przesłanki do zwrotu mienia w naturze.

W kontekście gruntów warszawskich należy również pamiętać, iż tzw. „dekret Bieruta” był rozwiązaniem wyjątkowym w skali kraju. W oparciu o przepisy tego dekretu przejęte zostały wszystkie nieruchomości na obszarze Warszawy na własność gminy miasta

stolecznego Warszawy, a następnie na własność Skarbu Państwa. Był to jedyny przypadek, w którym przejęcie mienia miało tak szeroki zasięg. Decyzja ta była podyktowana skalą zniszczeń w Warszawie i potrzebą odbudowy miasta.

Odnosząc się do kwestii podniesionych w wystąpieniu Pana Przewodniczącego Minister Finansów wskazał ponadto, iż zgodnie z przepisem art. 112 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. *o finansach publicznych* z budżetu państwa są finansowane wyłącznie zadania określone w odrębnych ustawach i umowach międzynarodowych. Jednocześnie, z budżetu państwa mogą być udzielane jednostkom samorządu terytorialnego dotacje celowe, jednakże zgodnie z przepisem art. 128 ust. 1 ww. ustawy ich udzielanie także powinny przewidywać odrębne ustawy. Natomiast przepisy ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. *o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* nie stanowią podstawy przekazania środków na realizację zadań związanych z pokrywaniem kosztów zwrotu prawowitym właścicielom nieruchomości bezprawnie znacjonalizowanych. Minister Finansów zwraca uwagę, iż przejęty majątek, o którym mowa w piśmie Pana Przewodniczącego, został włączony do majątku samorządu i powiaty mogły czerpać z niego pożytki. W ocenie Ministra Finansów przyjęcie zatem finansowania przez budżet państwa roszczeń byłych właścicieli nie jest co do istoty zasadne.

Jednocześnie Minister Finansów wskazuje, iż w związku z faktem, że Polska nadal objęta jest procedurą nadmiernego deficytu i zobowiązana jest do podejmowania wszelkich działań, które będą służyły obniżeniu deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych, podejmowanie wszelkich inicjatyw legislacyjnych zwiększających wydatki budżetu państwa oraz zobowiązania Skarbu Państwa należy w chwili obecnej uznać za niewskazane.

Próbując odnieść się do podnoszonego problemu obciążeń finansowych samorządów, powstałych w wyniku zwrotu nieruchomości na rzecz dawnych właścicieli należy przede wszystkim zaznaczyć, że jest to pytanie i problem o charakterze ustrojowym, które ma swoje źródło w roli samorządu terytorialnego w Polsce zdefiniowanej po roku 1989. Niezależnie od tego, w ocenie Ministra Skarbu Państwa w razie zasądzonego zwrotu nieruchomości, w pierwszej kolejności należałoby ustalić wartość nakładów poczynionych na jej utrzymanie w okresie faktycznego władania daną nieruchomością przez samorząd terytorialny.

Istotnym jest także rozważenie możliwości wystąpienia przez podmiot obecnie władający daną nieruchomością na drogę postępowania cywilnego z roszczeniem wobec spadkobierców dawnych właścicieli o zwrot poczynionych nakładów w trakcie władania daną nieruchomością. Niewykluczone jest również podjęcie negocjacji z prawowitymi właścicielami w zakresie ustalenia zasad ewentualnego dalszego odpłatnego korzystania z obiektów.

Rafał Banjak
PODSEKRETARZ STANU

Do wiadomości:
Sekretariat Prezesa Rady Ministrów
znak: SDT-211-5(1)/14/GG